

Avalent>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Millise riigi õigust kohaldada?

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Swipe to change

hollandi keel

Millise riigi õigust kohaldada?

Belgia

1 Kehtivate õigusnormide allikad

1.1 Riigi õigusnormid

Belgia siseriikliku õiguse siduvad allikad on õigusaktid, üldised õiguspõhimõtted ja tavaõigus. Õigusaktid jõustab avaliku võimu kandja; üldised õiguspõhimõtted on õiguslikult siduvad, kuna ühiskond on veendunud nende õigusjõus; tavaõigus koosneb kirjutamata ja üldtunnustatud tavadest. Belgia kohtud ei pea juhutama pretsedendist: nii nagu õigusteooria on kohtupraktika küll usaldusväärne allikas, kuid ei ole siduv. Kohtuotsused on siduvad ainult kohtumenetluse poolte suhtes, kuid mitte teiste sarnaseid asju lahendavate kohtunike suhtes. Ükski kohus, välja arvatud konstitutsioonikohus (*Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof*), ei saa nõuda teistelt kohtutelt enda loodud pretsedendi järgimist. Isegi kassatsioonikohtu (*Cour de cassation / Hof van Cassatie*) otsuses, millega võidakse madalama astme kohtu otsus tühistada ja saata asi uue otsuse tegemiseks talle tagasi, ei anta asja uuesti arutavale kohtule siduvaid juhiseid. Ainult juhul, kui kassatsioonikohus teeb teist korda samas asjas otsuse, on otsuse sisu siduv kohtu suhtes, kes peab tegema lõpliku otsuse.

1.2 Mitmepoolsed rahvusvahelised konventsioonid

Välisministeerium haldab alates 1987. aastast sõlmitud kahepoolsete ja mitmepoolsete konventsioonide andmebaasi:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/nl/Verdragen>

<https://diplomatie.belgium.be/de/vertrage>

<https://diplomatie.belgium.be/en/treaties>

Paljude Belgias kehtivate konventsioonide tekstid on avaldatud Belgia ametlikus väljaandes (*Moniteur belge / Belgisch Staatsblad*), mis on alates 1997. aastast kättesaadav elektrooniliselt: <http://justice.belgium.be/>

Peale selle on sama veebisaidi rubriigis „Législation consolidée“ / „Geconsolideerde Wetgeving“ avaldatud paljude, isegi enne 1997. aastat sõlmitud konventsioonide tekst (2800 nimetust 1. augusti 2004. aasta seisuga).

Belgia on põhimõtteliselt suveräänne riik, mis teostab kõrgeimat võimu Belgia kohtute jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute üle. Arvestades aga ühiskonna üha suuremat rahvusvahelistumist on Belgia suhtes üha enam siduvad riigiüleste ja rahvusvaheliste organisatsioonide ja institutsioonide kehtestatud normid.

Belgia õigust on eelkõige mõjutanud Euroopa Liit (EL), Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO), Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO) ja Euroopa Nõukogu, võttes vastu lepinguid ja määrusi (vahetult kohaldatavaid või mitte) ning kehtestades direktiive ja õigusaktide ühtlustamise protsesse, et sundida organisatsioonide liikmesriike ühtlustama oma siseriiklikke õigussüsteeme.

Belgias vahetult kohaldatavad inimõiguste konventsioonid on Euroopa Nõukogu vastu võetud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ja Euroopa sotsiaalharta. Vastavad ÜRO tekstid on kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt.

Riikideülese organisatsioonina on Euroopa Liidul (EL) märkimisväärne mõju oma liikmesriikidele, sh Belgiale. Peamised ELi õigusaktid on määrused, mis on vahetult kohaldatavad, ja direktiivid, mille liikmesriigid peavad ise oma õigusesse üle võtma.

Arvukad institutsioonid ja organisatsioonid tegelevad aktiivselt eri õigusvaldkondade, nagu rahvusvahelise eraõiguse, rahvusvahelise kriminaalõiguse ning rahvusvahelise kaubandus- ja majandusõiguse arendamisega. Nende hulka kuuluvad näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjon (UNCITRAL), Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents, Rahvusvahelisele Eraõiguse Ühtlustamise Instituut (UNIDROIT), Euroopa Nõukogu, Euroopa Liit ja Euroopa Ühendus, rahvusvaheline perekonnaseisukomisjon, Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO), Rahvusvaheline Lennutranspordi Assotsiatsioon (IATA), Beneluxi Majandusliit jt.

1.3 Peamised kahepoolsed konventsioonid

Kahepoolseid lepinguid teiste riikide või piirkondadega võivad sõlmida nii föderaalasutused kui ka Belgia föderaalüksuste asutused, olenevalt lepingu eseme kuulumisest nende pädevusse. Enamik lepingutest sõlmitakse naaberriikidega või riikidega, kellega Belgial on tihedad või tähtsad kaubandussuhted.

2 Kollisiooninormide rakendamine

16. juuli 2004. aasta seadus, millega kehtestatakse rahvusvahelise eraõiguse seadustik, avaldati ametlikus väljaandes 27. juulil 2004. aastal. (<http://justice.belgium.be/>). Seadus on kättesaadav samal veebisaidil rubriigis „Législation consolidée“ / „Geconsolideerde Wetgeving“.

Sellel teabelehel selgitatakse rahvusvahelise eraõiguse seadustiku kohaldamisala. Seadustiku sätteid, mis käsitlevad nii rahvusvahelist kohtualluvust kui ka välisriikide kohtuotsuste ja ametlike dokumentide mõju, kohaldatakse pärast seadustiku jõustumist algatatud menetluste ning tehtud kohtuotsuste ja koostatud ametlike dokumentide suhtes. Varasemate kohtuasjade suhtes, mis ei kuulu seadustiku üleminekusätete kohaldamisalasse, kohaldatakse mitmesuguseid õigusakte ning muhukat pretsedendiõigust ja õigusdoktriini. Kasulikku teavet võib saada järgmistelt veebisaitidelt:

- <http://www.law.kuleuven.be/ipr>

- <http://www.ipr.be/>

- <http://www.dipr.be/>

Seadustikku kohaldatakse ainult juhul, kui kohtuasja ei reguleeri rahvusvahelised konventsioonid, Euroopa Liidu õigus või konkreetsed õigusaktid.

2.1 Kohtuniku kohustus kohaldada kollisiooninorme omal algatusel

Belgia kohtunikud ei kohalda vaid Belgia õigust. Sageli tuleb kohtuotsus teha välisriigi õiguse alusel.

Belgia rahvusvahelises eraõiguses on sätestatud, et välisriigi õigust kohaldatakse välisriigis aktsepteeritud tõlgenduses; kui kohus ei suuda välisriigi õiguse sisu välja selgitada, võib ta küsida abi kohtuasja pooltelt. Kui kohtul ei ole ilmselgelt võimalik välisriigi õiguse sisu mõistliku aja jooksul välja selgitada, peab kohus kohaldama Belgia õigust (seadustiku artikkel 15).

2.2 Tagasisaade ja edasi viide

Alates seadustiku vastuvõtmisest ei ole tagasisaade ja edasi viide üldiselt enam lubatud (seadustiku artikkel 16). Seadustik sisaldab siiski erandit, mis käsitleb juriidiliste isikute suhtes kohaldatavat õigust (artikkel 110) ja Belgia õiguse kohaldamise võimalust (tagasisaade) seoses füüsiliste isikute õigus- ja teovõimega (vt allpool).

2.3 Kohaldatava õiguse muutumine

Ühendav tegur võib muutuda ajas (näiteks kodakondsus) või ruumis (näiteks alaline elukoht).

Rahvusvahelise eraõiguse seadustiku eesmärk on määrata, millist õigusnormi tuleb ühendava teguri muutumisel tavaliselt kohaldada.

Näiteks abielu õiguslike tagajärgede puhul on seadustiku kohaselt esimene ühendav tegur abikaasade alaline elukoht õiguslikele tagajärgedele tuginemise ajal (artikkel 48).

Põlvnemise tuvastamisega seoses on seadustikus sätestatud, et kohaldatav on selle riigi õigus, mille kodanik see isik, kellest põlvnemise üle otsustatakse, lapse sündimise ajal on (artikkel 62).

Vara asjaõiguste suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus asi asus õiguse tuginemise ajal. Seadustikus on siiski täpsustatud, et asjaõiguste omandamise või kaotamise suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus asi asus nende faktiliste asjaolude esinemise ajal, millega kaasnes õiguse tekkimine või kaotus (artikkel 87).

2.4 Kollisiooninormide tavapärase kohaldamise erandid

Tavapäraseid kollisiooninorme ei kohaldata mitmel seadustikus sätestatud juhul.

1. Erandina ei ole seadustiku alusel kindlaks määratud õigus kohaldatav, kui on ilmne, et kõiki asjaolusid arvesse võttes on olukord vaid väga nõrgalt seotud Belgiaga ja väga tihedalt seotud muu riigiga. Sellisel juhul kohaldatakse muu riigi õigust (artikkel 19).

2. Endiselt on kohaldatavad Belgia õiguse üldist kehtivust omavad sätted või avaliku õiguse normid, mida kohaldatakse rahvusvahelise olukorra suhtes olenemata kollisiooninormide alusel kindlaks määratud õigusest (artikkel 20).

3. Kehtestatud on rahvusvahelist avalikku korda käsitlev erand, mis võimaldab jätta kohaldamata välisriigi õiguse teatud aspektid, kui nende mõju oleks vastuolus Belgia õigussüsteemiga (artikkel 21).

2.5 Välisriigi õiguse tõendamine

Belgia kohus võib nõuda, et kohtuasja pooled selgitaksid välja välisriigi õiguse sisu ja kohaldamisala. Kohus võib ka kohaldada 7. juunil 1968. aastal Londonis sõlmitud välisriikide õigusinfo Euroopa konventsiooni. Kui nõutakse autentseid tõendeid, palutakse poolel esitada nn *certificat de coutume* (tõend välisriigis kehtiva õiguse kohta), milles asjaomane välisriigi ametiasutus esitab autentseid tõendeid oma riigis kehtivate või kehtinud õigusnormide kohta.

3 Kollisiooninormid

Kui eelnimetatud õigusnormide kohaselt on pädev Belgia kohus, peab ta siiski kaaluma, millist õigust tuleks vaidluse suhtes kohaldada. Kohus teeb otsuse vastavalt Belgia rahvusvahelisele eraõigusele. Olenevalt vaidluse esemest võivad juhtumi konkreetse õigussüsteemiga siduda eri tegurid. Rahvusvahelise eraõiguse seadustik on üles ehitatud valdkondade kaupa ja määrab vastava ühendava teguri vastavalt valdkonnale. Mõnda neist valdkondadest kirjeldatakse allpool.

3.1 Lepingulised kohustused ja õigusaktid

Seda valdkonda reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I määrus). Rahvusvahelise eraõiguse seadustikuga laiendatakse varasemat, Rooma 1980. aasta lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni kohaldamisala lepinguliste suhetele, mis selle kohaldamisalasse ei kuulunud. Seadustikku kavatsetakse peagi kohandada, et võtta arvesse Rooma konventsiooni asendamisest Rooma I määrusega tulenevat olukorda.

Teatud küsimusi, mis määruse kohaldamisalasse ei kuulu, reguleerivad siiski erinormid, mis on sätestatud kas

– Genfi 7. juuni 1930. aasta käskvekslite ja lihtvekslite suhtes kohaldatava õiguse konventsioonis ja Genfi 19. märtsi 1931. aasta tšekkide suhtes

kohaldatava õiguse konventsioonis või

– seadustiku konkreetsetes sätetes (eelkõige usaldusfonde käsitlev artikkel 124 ja partnerluslepinguid käsitlev artikkel 111).

Peale selle tuleb märkida, et vastavalt määruse artiklile 25 kohaldatakse endiselt teatud rahvusvahelisi konventsioone, nimelt:

– Budapesti 21. mai 2001. aasta konventsiooni kaupade siseveetranspordi lepingute kohta,

– Londoni 28. aprilli 1989. aasta rahvusvahelist konventsiooni abistamise kohta,

– Brüsselis 23. septembril 1910. aastal sõlmitud rahvusvahelisi konventsioone, mis käsitlevad laevakokkupõrgete vältimise ning merel abi andmise ja merepääste teatavate eeskirjade ühtlustamist, ning neile lisatud protokolle.

3.2 Lepinguvälised kohustused

Seda valdkonda reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 (Rooma II määrus). Rahvusvahelise eraõiguse seadustikuga laiendatakse määruse kohaldamisala valdkondadele, mis selle kohaldamisalasse ei kuulu.

Teatud valdkondi, mis määruse kohaldamisalasse ei kuulu, reguleerivad siiski erinormid. Seega kohaldatakse lepinguväliseid kohustuste suhtes, mis tulenevad laimamisest või eraelu puutumatuselt ja isiklike õiguste rikkumisest, vastavalt hageja soovile selle riigi õigust, kus tegu toime pandi või kahju tekkis või võis tekkida, välja arvatud juhul, kui vastutav isik tõendab, et ta ei saanud kahju tekkimist selles riigis ette näha (artikkel 99).

Tuleb lisada, et vastavalt määruse artiklile 28 kohaldatakse endiselt teatud rahvusvahelisi konventsioone, nimelt:

– Haagi 4. mai 1971. aasta liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni,

– Brüsselis 10. mail 1952. aastal sõlmitud rahvusvahelisi konventsioone, nagu laevakokkupõrgetega seotud tsiviilkohtualluvuse teatavate eeskirjade ühtlustamise rahvusvaheline konventsioon, laevakokkupõrgetega ja muude vahejuhtumitega seotud kriminaalkohtualluvuse teatavate eeskirjade ühtlustamise rahvusvaheline konventsioon, ja merelaevade arestimise teatavate eeskirjade ühtlustamise rahvusvaheline konventsioon,

– Londoni 28. mai 1989. aasta rahvusvahelist konventsiooni abistamise kohta,

– Müncheni 5. oktoobri 1973. aasta Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni,

– 29. mai 1933. aasta teatavate õhusõiduki ennetava arestimisega seotud eeskirjade ühtlustamise konventsiooni,

– Brüsselis 23. septembril 1910. aastal sõlmitud rahvusvahelisi konventsioone, mis käsitlevad laevakokkupõrgete vältimise ning merel abi andmise ja merepääste teatavate eeskirjade ühtlustamist, ning neile lisatud protokolle.

3.3 Isiku õiguslik seisund ja perekonnaseisuga seotud aspektid (nimi, elukoht, teovõime)

Kui rahvusvahelise eraõiguse seadustikus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse isiku staatust ning õigus- ja teovõimet puudutavate vaidluste suhtes asjaomase isiku kodakondsusriigi õigust.

Seoses füüsilise isiku õigus- ja teovõimega sisaldab seadustik osalist tagasisaadet ettenägevat sätet: küsimuse suhtes kohaldatakse Belgia õigust, kui välisriigi õiguse kohaselt tuleb kohaldada Belgia õigust (seadustiku artikkel 34).

Üldpõhimõtte kohaselt kohaldatakse perekonna- ja eesnimede andmise suhtes isiku kodakondsusriigi õigust (artikkel 37).

3.4 Vanema ja lapse õigussuhe, sealhulgas lapsendamise

3.4.1 Vanema ja lapse õigussuhe

Rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artiklis 62 on kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kohta sätestatud, et isikust põlvnemise tuvastamise või vaidlustamise suhtes kohaldatakse üldjuhul selle riigi õigust, mille kodanik isik lapse sünni ajal on, või kui põlvnemine tuvastatakse vabatahtlikult, siis selle riigi õigust, mille kodanik isik tuvastamise ajal on.

3.4.2 Adopteerimine

Lapsendamise eelduste suhtes kohaldatakse lapsendaja kodakondsusriigi õigust või lapsendajate ühise kodakondsusriigi õigust. Kui lapsendajad on eri riikide kodanikud, kohaldatakse lapsendamise eelduste suhtes nende alalise elukoha riigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis Belgia õigust.

Mitmesuguste vajalike nõusolekute suhtes kohaldatakse lapsendatava alalise elukoha riigi õigust. Kui aga selle õiguse kohaselt ei ole lapsendatava nõusolek vajalik või lapsendamine võimalik, kohaldatakse lapsendatava nõusoleku suhtes Belgia õigust (rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artiklid 67 ja 68).

3.5 Abielu, kooselu, partnerlus, lahutus, lahuselu, ülalpidamiskohustus

3.5.1 Abielu

Seoses abielu suhtes kohaldatava õigusega eristatakse rahvusvahelise eraõiguse seadustikus järgmisi olukordi:

1) abiellumislubadus: kohaldatakse tulevaste abikaasade alalise elukoha riigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis tulevaste abikaasade kodakondsusriigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis Belgia õigust (seadustiku artikkel 45);

2) abielu sõlmimine: kohaldatakse kummagi abikaasa kodakondsusriigi õigust, välja arvatud samasooliste isikute abielu, mille puhul jäetakse kohaldamata välisriigi õiguse norm, mille kohaselt on selline abielu keelatud, kui ühe abikaasa kodakondsusriigi või alalise elukoha riigi õiguse kohaselt on selline abielu lubatud (seadustiku artikkel 46);

3) vorminõuded: vorminõuete suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmitakse (seadustiku artikkel 47);

4) abielu õiguslikud tagajärjed: kohaldatakse abikaasade alalise elukoha riigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis tulevaste abikaasade ühise kodakondsusriigi õigust või kui see ei ole võimalik, siis Belgia õigust (seadustiku artikkel 48).

3.5.2 Kooselu ja partnerlus

Partnerluse ja muu registreeritud kooselu puhul tehakse Belgia õiguses vahet elukaaslastevahelisel suhtel, mille puhul tekib abieluga samaväärne side, ja suhtel, mille puhul abieluga samaväärset sidet ei teki.

Esimese suhtes kohaldatakse abielule kohaldatavat õigust (vt eespool), samal ajal kui kooselu suhtes, mille puhul abieluga samaväärset sidet ei teki, kohaldatakse selle riigi õigust, kus kooselu esimest korda registreeriti.

Spetsiaalsed registreerimata kooselu reguleerivad sätted puuduvad.

3.5.3 Lahutus ja lahuselu

Abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatakse 20. detsembri 2010. aasta määrust (EL) nr 1259/2010.

3.5.4 Ülalpidamiskohustus

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artiklis 15 viidatakse ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevale 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollile. Üldjuhul kohaldatakse ülalpidamiskohustuse suhtes õigustatud isiku alalise elukoha riigi õigust. Ühtlasi reguleerivad laste ja vanemate vahelist, alla 21-aastaste isikute ja muude isikute kui nende vanemate vahelist, abikaasade ja eksabikaasade vahelist ning isikute, kelle abielu on tühistatud, vahelist ülalpidamiskohustust erieeskirjad. Protokoll sisaldab ka sätet, mis võimaldab pooltel kohaldatava õiguse ise valida.

Peale selle kohaldatakse laste ülalpidamise kohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevat 24. oktoobri 1956. aasta Haagi konventsiooni Belgia ja sellise riigi vahelistes suhetes, mis on konventsiooni osalisriik, kuid ei ole ratifitseerinud eelnimetatud 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollit.

3.6 Abieluvara

Partnerid võivad oma abieluvarežiimi suhtes kohaldatava õiguse ise valida. Valik on siiski piiratud: partnerite abiellumise järgse esimese alalise elukoha riigi õigust või ühe abikaasa kodakondsusriigi õigust (rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artikkel 49).

Kui kohaldatavat õigust ei saa valida, kohaldatakse abieluvarežiimi suhtes partnerite abiellumise järgse esimese alalise elukoha riigi õigust. Kui nende alaline elukoht ei asunud samas riigis, kohaldatakse selle riigi õigust, mille kodanikud mõlemad partnerid abielu sõlmimise ajal olid. Muudel juhtudel kohaldatakse selle riigi õigust, kus abielu sõlmiti (seadustiku artikkel 51).

3.7 Testamendid ja pärimine

Seda valdkonda reguleerib 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist.

3.8 Kinnisvara

Kohaldatav õigus määratakse kindlaks ka vara asukoha järgi (rahvusvahelise eraõiguse seadustiku artikkel 87).

3.9 Maksejõuetus

Maksejõuetust reguleerib 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta. Määruse kohaselt kehtib üks üldine põhimaksejõuetusmenetlus, millele võib järgneda teisene siseriiklik menetlus.

Viiimati uuendatud: 05/04/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.